

Uitvoeringsprogramma Biodiversiteit en Leefgebieden

1. Inleiding

In de nota Brabant Uitnodigend Groen (Nota BrUG) is het nieuwe natuur- en landschapsbeleid van de provincie voor het komende decennium verwoord. Hierin is aangegeven dat we het herstel en behoud van de bedreigde biodiversiteit (soorten die karakteristiek zijn voor Noord-Brabant) aanpakken via de leefgebiedenbenadering en daarvoor een uitvoeringsprogramma opstellen. Dit uitvoeringsprogramma laat zien hoe de provincie samen met de betrokken partners de provinciale ambities op het gebied van de biodiversiteit via de leefgebiedenbenadering voor het komende decennium wil waarmaken. Dit uitvoeringsprogramma is op 22 oktober 2013 vastgesteld door GS. Tevens zijn op die datum ook de zes leefgebiedsplannen en de zeven beschikbare maatregelkaarten vastgesteld.

2. De aanpak

Op 12 mei 2009 hebben GS besloten de uitvoering van het soortenbeleid aan te pakken via de leefgebiedenbenadering. Het betreft een uitvoeringsmethode waarbij herstel van het leefgebied van bedreigde soorten integraal en gebiedsgericht wordt ingezet. (Water)systeemherstel staat hierbij aan de basis. De leefgebiedenbenadering is daarmee de meest kosteneffectieve manier om de biodiversiteit op orde te brengen omdat alleen in de meest kansrijke gebieden maatregelen worden uitgevoerd. Die maatregelen worden in samenhang met andere lopende projecten opgepakt. Voor de aanpak en uitwerking van deze leefgebiedenbenadering zijn in de periode 2010-2012 zes leefgebiedsplannen opgesteld.

Leefgebiedsplannen

De leefgebiedsplannen geven aan waar in Noord-Brabant de belangrijke gebieden liggen voor de biodiversiteit, zowel binnen de EHS als in de agrarische gebieden, en wat er binnen die specifieke gebieden op hoofdlijnen aan maatregelen uitgevoerd moet worden voor behoud en herstel van de karakteristieke biodiversiteit.

Het gaat om de volgende leefgebiedsplannen:

- Binnen de EHS:
 - Leefgebiedsplan Beekdalen
 - Leefgebiedsplan Zandgronden
 - Leefgebiedsplan Laagveenzoom
 - Leefgebiedsplan Rivierdalen en voormalige zeearmen
- Buiten de EHS:
 - Leefgebiedsplan Agrarisch gebied
 - Leefgebiedsplan Stedelijk gebied

De zes leefgebiedsplannen zijn in Bijlage 1 opgenomen.

Maatregelkaarten

In de leefgebiedsplannen zijn circa 65 grotere gebieden binnen en 35 gebieden buiten de EHS in Brabant geïdentificeerd die cruciaal zijn voor de biodiversiteit. In deze gebieden zijn maatregelen nodig voor behoud en herstel van het totale spectrum aan bedreigde soorten en habitats Brabantbreed. De aard van de maatregelen is op hoofdlijnen benoemd in de leefgebiedsplannen en zijn/worden gebiedsgericht nader ingevuld op maatregelkaarten.

De maatregelkaarten worden gemaakt door landelijke en lokale specialisten en gebiedskenners in samenspraak met de uitvoerende partijen. In de set van maatregelen zijn alle lopende uitvoeringsprojecten en voorgenomen maatregelen van natuur- en waterthema's zoals Natura 2000, EHS, ontsnippering, beekherstel en natte natuurplekjes opgenomen. De financiering van deze projecten komt, behoudens aanvullende maatregelen voor biodiversiteit, uit de begroting van betreffend thema. Tevens zijn alle maatregelen uit de beschikbare soortbeschermings- en habitatplannen op deze kaart geïntegreerd.

Er zijn in 2012-2013 zeven maatregelkaarten vervaardigd:

- Natuurkern Het Groene Woud
- Brabantse Wal
- Maashorst
- Kempense heiden en bossen
- Strabrechtse Heide
- Peelvenen
- Stippelbergen

In 2013 worden ook nog de maatregelkaarten voor de Westelijke Langstraat en het Merkskedal gemaakt. In 2014 worden de overige zes maatregelkaarten gemaakt. De zeven beschikbare kaarten zijn in Bijlage 2 opgenomen.

3. Financiering

In de Nota BrUG is aangegeven dat 3 miljoen euro op jaarbasis extra nodig is om de doelstellingen voor biodiversiteit en leefgebieden te behalen. Voor uitvoering in de periode 2012-2015 zijn die extra middelen (12 miljoen euro) beschikbaar gesteld via het Bestuursakkoord. Daarnaast is structureel 450.000 euro per jaar beschikbaar. Er is nog geen dekking voor de extra middelen vanaf 2016.

Tot 2010 droeg het rijk bij aan het soortenbeleid. Na de volledige decentralisatie van het soortenbeleid naar de provincies en de invoering van de leefgebiedenaanpak werd in 2007 het rijksuitvoeringsgeld opgenomen in het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG).

Het kabinet wil voor de periode 2014-2017 extra middelen vrijmaken voor de uitvoering van het natuurbeleid. Hiervan is 13 miljoen euro geormerkt voor soortenbeleid en natuurelementen buiten de EHS. In IPO-verband is afgesproken dat hiervan jaarlijks 1,2 miljoen euro beschikbaar is voor Noord-Brabant. Afgesproken is dat een deel van deze middelen zal worden ingezet voor soorten buiten de EHS waarvoor op basis van de Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn een instandhoudingsverplichting geldt. Het gaat hierbij om extra taken, bovenop de in de Nota BrUG benoemde taken voor behoud en herstel van biodiversiteit en leefgebieden.

Europese cofinanciering

Er zijn provinciale projecten voor biodiversiteit en leefgebieden uitgevoerd met Europese subsidie (Life, Interreg) en cofinanciering vanuit het vorige provinciale programma. Vanuit deze Europese programma's is 1,7 miljoen euro bijgedragen voor het bereiken van provinciale biodiversiteitsdoelen. Ook in de toekomst willen wij tezamen met inzet van onze middelen, Europese cofinanciering vanuit Life, Interreg of een ander programma voor de uitvoering van provinciale biodiversiteitsprojecten benutten.

4. Uitvoering en procedure subsidieaanvraag

De maatregelkaarten vormen de basis voor de uitvoering van het programma Biodiversiteit en Leefgebieden. Met deze maatregelkaarten kunnen eigenaren van natuurterreinen of vertegenwoordigers daarvan zoals de Bosgroep Zuid aan de slag voor het uitvoeren van concrete maatregelen in de betreffende terreinen. Voor de financiering hiervan heeft de provincie subsidie beschikbaar. Eigenaren of vertegenwoordigers van eigenaren kunnen subsidie aanvragen voor projecten die uitvoering geven aan maatregelen zoals aangegeven op de betreffende kaarten. De aanvragen worden vanaf 1 januari 2014 getoetst volgens de Subsidieregeling Biodiversiteit en Leefgebieden. De provincie maakt jaarlijks aan het begin van het jaar bekend wanneer en tot welk plafond de subsidieregeling is opengesteld.

Kennis en onderzoek

Herstel van biodiversiteit kan alleen bereikt worden door te werken aan het verbeteren van de kwaliteit van natuurgebieden. Het is niet altijd duidelijk hoe dat aangepakt moet worden. Er is het laatste decennium al veel kennis vergaard over herstel, inrichting en beheer van natuurgebieden gericht op de karakteristieke biodiversiteit. Het kennisnetwerk OBN (Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit) speelt hierin een cruciale rol. Het OBN coördineert toegepast wetenschappelijk onderzoek op het gebied van systeemherstel en natuurontwikkeling. Dit kan leiden tot aanpassing van de maatregelkaarten of tot aanbevelingen voor het beheer.

Ook vanuit de provincie is kennis vergaard voor herstel biodiversiteit van heideterreinen en bossen en voor agrarisch natuurbeheer gericht op akkervogels en -flora.

Effectmonitoring is van belang om daadwerkelijk het effect van nieuwe herstelmaatregelen te toetsen en eventueel te verbeteren. Om de vijf jaar wordt een evaluatie van de uitvoering opgesteld. Op basis van de evaluatie besluit de provincie of bijstelling van het programma noodzakelijk is. De eerstvolgende evaluatie vindt in 2015 plaats. De inzet van maatregelen in het agrarisch gebied zal onderdeel zijn van de evaluatie van het agrarisch natuur- en landschapsbeheer eind 2013.

5. Organisatie

Om betrokkenheid en draagvlak voor het programma te krijgen, is in 2005 het provinciale Klankbord Soorten ingesteld. Hierin zijn partijen ambtelijk vertegenwoordigd die in de uitvoering een rol spelen of kennis kunnen aandragen voor die uitvoering. Door bundeling en afstemming van kennis, initiatieven en financiën kan een beter resultaat bereikt worden met betrekking tot planvorming, de aspecten van coördinatie en de uitvoering zelf. Het klankbord is betrokken (geweest) bij het opstellen van de leefgebiedsplannen, maatregelkaarten en programmering.

In het klankbord zijn de volgende partijen vertegenwoordigd: Provincie Noord-Brabant, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Brabants landschap, Coördinatiepunt Landschapsbeheer, Waterschap De Dommel, Waterschap Aa en Maas, Waterschap Brabantse Delta, RAVON, FLORON, Zoogdiervereniging, De Vlinderstichting, Bosgroep Zuid, Dienst Landelijk Gebied, ZLTO en BMF.

Vogelbescherming Nederland en Waterschap Rivierenland zijn agendalid.

Er zijn jaarlijks twee of drie bijeenkomsten van het klankbord.

Rol betrokken partners

De provincie heeft een sturende rol in het uitvoeringsprogramma. Deze rol houdt in:

1. Coördineren van de uitvoering.
2. Beschikbaar stellen van middelen voor de uitvoering van het programma.
3. Programmeren met bijbehorende verdeling van eventuele rijksmiddelen en toetsen van subsidieaanvragen.
4. Verlenen van opdrachten voor het opstellen van maatregelkaarten, effectmonitoring, specifiek onderzoek of evaluaties.
5. Verzorgen van communicatie en kennisverbreiding.

Terreinbeheerders en erkende vertegenwoordigers van terreineigenaren als Bosgroep Zuid kunnen aan de hand van de maatregelkaarten subsidie aanvragen voor uitvoeringsprojecten voor behoud en herstel van biodiversiteit en leefgebieden.

Waterschappen en Dienst Landelijk Gebied voeren projecten uit in het kader van beekherstel, waterberging of landinrichting. Voor het uitvoeren van extra werkzaamheden voor biodiversiteitsdoelen boven op de reguliere werkzaamheden kan door deze partijen subsidie aangevraagd worden.

Met het Coördinatiepunt Landschapsbeheer zijn afspraken gemaakt over de volgende onderwerpen:

1. Coördinatie en begeleiding van vrijwilligersgroepen voor uilen- en weidevogelbescherming.
2. Onderhouden van het netwerk voor klachtenafhandeling voor vleermuizen en steenmarters.
3. Coördinatie van kleinere projecten in het agrarisch en stedelijk gebied voor vleermuizen, (gier)zwaluwen, ijsvogel, en weide- en akkervogels buiten de SNL-gebieden.

De soortenbeschermingsorganisaties Zoogdiervereniging, De Vlinderstichting, RAVON, FLORON zijn vertegenwoordigd in het klankbord. Zij brengen kennis in en dragen initiatieven om het herstel van biodiversiteit zo efficiënt mogelijk uit te voeren. Daarnaast kunnen zij samen met terreineigenaren uitvoeringsprojecten opstellen of onderzoeksvoorstellen doen en daar subsidie voor aanvragen. Dat geldt ook voor Bosgroep Zuid, die tevens een brugfunctie vervult naar particuliere boseigenaren en gemeenten die lid zijn van de Bosgroep. Ook de andere partijen als BMF, DLG en ZLTO brengen hun (gebieds)specifieke kennis en ervaring in of kunnen subsidie aanvragen voor uitvoeringsprojecten.

Bijlage 1 Leefgebiedsplannen

De leefgebiedsplannen zijn in te zien via www.brabant.nl.

Bijlage 2 Maatregelkaarten

De maatregelkaarten zijn in te zien via www.brabant.nl.